

Sygn. VPa 89/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 października 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Marczyńska

Sędziowie: SSR del. Urszula Sipińska-Sęk, SSO Mariola Mastalerz (spr.)

Protokolant: sekr.sądowy Anna Fijołek

po rozpoznaniu w dniu 8 października 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa E. M.

przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

o ustalenie zatrudnienia w warunkach szczególnych

na skutek apelacji powódki E. M.

od wyroku Sądu Rejonowego w Piotrkowie Tryb. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 marca 2013r.

sygn. IV P 304/12

1. oddala apelację;

2. zasądza od powódki E. M. na rzecz pozwanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 60,00 (sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

Sygn. akt V Pa 89/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 8 października 2012 roku powódka E. M. wniosła o ustalenie, iż wykonywała pracę w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze u pracodawcy (...) w P., którego następcą prawnym jest pozwana (...) Spółka z o.o. w W..

W odpowiedzi na pozew z dnia 29 października 2012 roku pozwana Spółka nie uznała powództwa i wniosła o jego oddalenie w całości.

Pismem z dnia 20 grudnia 2012 roku pełnomocnik powódki sprecyzował pozew wskazując, iż domaga się ustalenia, iż powódka w okresie od 20 lutego 1977 roku do końca zatrudnienia tj. do dnia 31 sierpnia 1992 roku wykonywała prace w warunkach szczególnych zgodnie z: Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i z powołaniem

się na załącznik do ww. aktu — Wykaz A dział VII pkt 4 wskazując na wykonywanie pracy w przemyśle lekkim przy produkcji i wykańczaniu wyrobów lekkich, ewentualnie z Zarządzeniem Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie pracy wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z powołaniem się na załącznik w postaci Wykazu A dział VII pkt 9,10,11 oraz z powołaniem się na wewnętrzny Zakładowy Wykaz.

Pozwana Spółka wniosła o oddalenie tak sprecyzowanego powództwa wskazując, iż w jej ocenie powódka nie sprecyzowała dochodzonego roszczenia w sposób należyty i jednoznaczny, a nawet przy przyjęciu, iż tak wskazane roszczenie jest wystarczająco sprecyzowane to jest ono zdaniem pozwanego niezasadne.

Wyrokiem z dnia 14 marca 2013 roku w sprawie sygn. akt IV P 304/12 Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim oddalił powództwo i zasądził od powódki E. M. na rzecz pozwanego (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. kwotę 60 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, iż powódka E. M. zatrudniona była w Zakładach (...) w P. w okresie od dnia 20 listopada 1976 roku do dnia 31 sierpnia 1992 roku.

W okresie zatrudnienia powódka wykonywała prace na stanowiskach szwacz, robotnik magazynowy, robotnik magazynowy - ekspedytor.

Powódka otrzymywała dodatek za pracę w warunkach szkodliwych zgodnie z Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy.

W Zakładach (...) sporządzono zakładowy wykaz stanowisk zaliczonych do wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Powódka w okresie swojego zatrudnienia wykonywała na początku obowiązki przewijaczki następnie obowiązki wagowej — odbierała i ważyła przędzę. Powódka zajmowała się także układaniem przędzy, klasyfikowaniem odpadów. Swoje obowiązki wykonywała w przędzalni.

Dokonując ustaleń Sąd Rejonowy oparł się na dowodach w postaci dokumentów załączonych do akt sprawy, zeznań świadków M. C., E. R. i K. T..

Za nie wnoszące do ustaleń w sprawie Sąd rejonowy uznał dowody postaci zeznań świadków J. M. i Z. R..

Sąd Rejonowy mając na uwadze przedmiot postępowania oraz ciężący na powódce obowiązek wykazania zasadności zgłoszonego roszczenia uznał dowód z zeznań powódki za niewystarczający. Jak wskazał Sąd rejonowy powódka bowiem w swoich zeznaniach nie wykazała ani interesu prawnego w dochodzonym roszczeniu, ani nie wykazała okoliczności koniecznych dla przyjęcia zasadności jej roszczenia. Powódka nie wskazała jakie konkretne czynności wykonywała, na czym one polegały i jaki miały one związek z produkcją. W ocenie Sądu Rejonowego było to o tyle konieczne, bowiem dla ustalenia pracy w warunkach szczególnych koniecznym było wykazanie, iż wykonywało się prace bezpośrednio związane z produkcją i wykańczaniem wyrobów włókienniczych. Za istotne sąd pierwszej instancji uznał to, iż w sprawie należało wykazać, że takie czynności wykonywało się w dochodzonym okresie w sposób ciągły, stały w pełnym wymiarze czasu pracy. Takich okoliczności zeznania powódki nie zawierały, odnosiły się one jedynie sposób ogólny do pracy powódki w Zakładach (...). Dlatego też Sąd rejonowy dowód ten uznał za niewystarczający do ustaleń w niniejszej sprawie.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym i tak przeprowadzonej ocenie materiału dowodowego Sąd Rejonowy uznał, iż roszczenie powódki za niezasadne.

W niniejszej sprawie powódka ostatecznie wносиła o ustalenie, iż w okresie od 20 lutego 1977 roku do końca zatrudnienia tj. do dnia 31 sierpnia 1992 roku wykonywała prace w warunkach szczególnych zgodnie z:

- Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i z powołaniem się na załącznik do ww. aktu — Wykaz A dział VII pkt 4 wskazując na wykonywanie pracy w przemyśle lekkim przy produkcji i wykańczaniu wyrobów lekkich

- ewentualnie z Zarządzeniem Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie pracy wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z powołaniem się na załącznik w postaci Wykazu A dział VII pkt 9,10,11 oraz z powołaniem się na wewnętrzny Zakładowy Wykaz.

Odnosząc się do powyższego roszczenia Sąd Rejonowy w pierwszej kolejności podniósł, iż wskazane Zarządzenie Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego w obecnym stanie prawnym nie obowiązuje, dlatego też roszczenie powódki mogło być rozpoznawane w oparciu o ww. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Powódka wskazała, iż domaga się ustalenia, iż wykonywała pracę w warunkach szczególnych zgodnie z załącznikiem do ww. rozporządzenia w postaci Wykazu A dział VII pkt 4 wskazując na wykonywanie pracy w przemyśle lekkim przy produkcji i wykańczaniu wyrobów lekkich.

Odnosząc się do tak sprecyzowanego roszczenia Sąd Rejonowy wskazał, iż na powódce spoczywał obowiązek wykazania zaistnienia przesłanek dopuszczalności roszczenia o ustalenie czyli wykazania interesu prawnego w dochodzeniu zgłoszonego roszczenia.

W ocenie Sądu Rejonowego wskazany jedynie w pozwie interes prawny w postaci ustalenia uprawnień do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych nie jest interesem pracowniczym, a interesem w dochodzeniu uprawnień z ubezpieczenia społecznego i w takiej sytuacji swoje prawa powódka może dochodzić w postępowaniu o prawo do emerytury. Jak wskazał sąd pierwszej instancji roszczenie o ustalenie istnienia stosunku prawnego lub prawa jest tzw. „roszczeniem ostatniej szansy”. Przysługuje ono jedynie w sytuacji gdy stronie nie przysługuje inne roszczenie o określone prawo, w trakcie którego rozpoznania Sąd będzie ustalać istnienie lub nieistnienie tegoż prawa.

Dlatego też w ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powódki było niedopuszczalne bowiem powódce przysługuje prawo do wystąpienia o emeryturę, a w przypadku odmowy przyznania świadczenia, może dochodzić swoich prawa w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy wskazał, że w przypadku przyjęcia, iż powódka wykazała istnienie interesu prawnego i że roszczenie przez nią zgłoszone jest dopuszczalne to spoczywał na niej obowiązek wykazania, że wykonywała pracę zgodną z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wskazaną w załączniku do ww. aktu — Wykaz A dział VII pkt 4 - czyli wykonywanie pracy w przemyśle lekkim przy produkcji i wykańczaniu wyrobów włókienniczych.

Praca zgodna z powyższym rozporządzeniem to praca wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy i praca wykonywana przy produkcji.

Na powódce spoczywał obowiązek wykazania jakie konkretne czynności wykonywała i jaki był ich związek z produkcją. Było to o tyle istotne, że koniecznym jest by był to związek bezpośredni z produkcją wyrobów włókienniczych czyli czynności powódki musiały dotyczyć jednego lub kilku procesów produkcji.

Powódka tego nie wykazała, jej twierdzenie w zakresie wykonywanych czynności, w ocenie Sądu Rejonowego cechowało się daleko posuniętą ogólnością i Sądowi Rejonowemu w rzeczywistości nie było wiadome jakie czynności powódka wykonywała, jaki był ich związek z produkcją i czy czynności związane z produkcją zajmowały powódce cały czas pracy.

Argumentacja powódki, iż nazwa jej stanowiska pracy wskazana w aktach osobowych i w świadectwie pracy nie odpowiada zakresowi rzeczywiście wykonywanych obowiązków była niewystarczająca bowiem powódka nie wskazała swojego zakresu obowiązków. Tak samo nie wystarczająca była argumentacja, iż koleżanka z którą wspólnie pracowała ma wydane świadectwo pracy w warunkach szczególnych. Ustalenia pracy w warunkach szczególnych opiera się na odniesieniu zakresu wykonywanych obowiązków do definicji legalnej pojęcia warunków szczególnych zawartej w ww. Rozporządzeniu Rady Ministrów nie zaś na niedostatecznie wykazanej analogi z sytuacją innego pracownika.

Także fakt pobierania dodatku za warunki szkodliwie nie świadczy, w ocenie Sądu Rejonowego, iż powódka wykonała pracę w warunkach szczególnych bowiem dodatek ten przyznany był powódce w oparciu o wewnątrz zakładowe regulacje Zakładowego Układu Zbiorowego, który w sposób autonomiczny i bardziej korzystny dla pracownika określał zakres podmiotów uprawnionych do dodatku.

Dlatego Sąd Rejonowy uznał, iż zasadność roszczenia powódki nie została przez nią wykazana, a tym samym podlegało ono oddaleniu jako niezasadne.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik powódki zaskarżając go całości. Wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie prawa materialnego, tj.: Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983, Nr 8, poz.43) i z powołaniem się na załącznik do tego aktu - Wykaz A, dział VII, pkt. 4, wskazując na wykonywanie przez powódkę pracy w przemyśle lekkim przy produkcji i wykańczaniu wyrobów lekkich poprzez jego nie zastosowanie w wyniku bezpodstawnego przyjęcia, iż z materiału dowodowego zebranego w sprawie nie wynika, aby powódka świadczyła pracę na warunkach wskazanych w niniejszym rozporządzeniu w pełnym wymiarze czasu i przy wykonywaniu czynności bezpośrednio związanych z produkcją wyrobów włókienniczych, ewentualnie Zarządzenia Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 7 lipca 1987 roku w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego z powołaniem się na załącznik w postaci Wykazu A, dział VII, pkt.9, 10,11 oraz z powołaniem się na wewnętrzny Zakładowy Wykaz, poprzez jego nie zastosowanie w wyniku lakonicznego stwierdzenia przez Sąd I – instancji, iż wskazane wyżej przepisy są w obecnym stanie prawnym nieważne i nie znajdują zastosowania do stanu faktycznego, objętego złożonym pozwem, nie zrozumiałym jest dla pełnomocnika powódki brak wskazania bezpośrednich przyczyn nieważności powołanego zarządzenia przez Sąd merita.

2. naruszenie prawa procesowego tj. art. 189 k.p.c., 233 k.p.c. oraz art. 228 § 1 i 2 k.p.c., poprzez błędną ocenę zebranego materiału dowodowego, a w konsekwencji uznania, iż powódka nie wykazała istnienia interesu prawnego w dochodzonym roszczeniu, podczas gdy jego zakres zmierza do sprostowania niezgodności powstałych pomiędzy dokumentacją pracowniczą, zawierającej poszczególne angaże powódki, które nie są zgodne z faktycznie wykonywanymi czynnościami pracowniczymi w miejscu zatrudnienia, co wynika wprost z zebranego w sprawie materiału dowodowego, a które okoliczności przekładają się bezpośrednio na uprawnienia E. M. w zakresie możliwości skutecznego uzyskania uprawnień emerytalnych z zastosowaniem przepisów dotyczących wykonywania pracy w warunkach szczególnych a ponadto poprzez błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego w wyniku przyjęcia, iż przeprowadzone na sprawie dowody w postaci przesłuchania powódki w charakterze strony jak i dowodu z przesłuchania świadków: M. C. (2) i K. T. (2) a pośrednio także Z. R. nie wykazują wprost wykonywania przez powódkę, w okresie od 20 lutego 1977 r. do dnia 31 sierpnia 1992 r., pracy związanej bezpośrednio przy produkcji wyrobów włókienniczych zgodnie z aktami prawnymi, przytoczonymi przez stronę powodową jako podstawę dochodzonego roszczenia.

W konsekwencji wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uznanie wniesionego powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik pozwanego wnosił o jej oddalenie oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył co następuje:

A pelacja powódki jako niezasadna podlega oddaleniu.

W szczególności za chybiony należy uznać zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. Zgodnie z jego treścią powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Sąd Okręgowy w pełni popiera stanowisko Sądu I instancji, co do braku interesu prawnego powódki w żądaniu ustalenia wykonywania pracy

w warunkach szczególnych. Powódka E. M. wniosła pozew przeciwko pracodawcy o ustalenie pracy w warunkach szczególnych, gdyż jak twierdzi potwierdzenie tego faktu jest dla niej niezbędne dla nabycia prawa do emerytury z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, co wynika wprost w treści pozwu. Tymczasem powództwo o ustalenie nie może zmierzać do uzyskania dowodów, które miałyby być wykorzystane w innym postępowaniu. Powódka w istocie dochodzi ustalenia faktu prawotwórczego dla potrzeb postępowania, które będzie toczyło się w przyszłości na skutek złożenia wniosku o przyznanie emerytury. W tym miejscu należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 19 stycznia 2012 r. (I PK 108/11, opubl. L.), które Sąd Okręgowy w całości podziela, że pracownik nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie stosunku pracy (jego treści), gdy wnosi takie powództwo wyłącznie w celu uzyskania orzeczenia, które ma służyć ustaleniu dowodów lub faktów w innym postępowaniu, w szczególności w sprawach zakresu ubezpieczeń społecznych (por. także uchwały Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1995 r., I PZP 56/94, OSNAPiUS 1995 Nr 24, poz. 299 oraz uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2005 r., I PZP 2/05, OSNP 2006 nr 5-6, poz. 71 i wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1997 r., I PKN 434/97, OSNAPiUS 1998 Nr 21, poz. 627 i z dnia 23 lutego 1999 r., I PKN 597/98, OSNAPiUS 2000 Nr 8, poz. 301). Brak interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. w wytoczeniu powództwa o ustalenie istnienia stosunku pracy (ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach) wynika z tego, że organ rentowy samodzielnie ustala okresy przebyte w ubezpieczeniu i inne przesłanki warunkujące nabycie prawa do świadczeń z ubezpieczeń społecznych, bowiem całokształt postępowania dotyczącego nabycia prawa do świadczenia z tytułu ubezpieczenia społecznego należy do tego organu zgodnie z art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2005 r., I UK 245/04, OSNP 2006 nr 3-4, poz. 57). Decyzja odmawiająca ubezpieczonemu prawa do świadczenia emerytalnego (na przykład z powodu nieuwzględnienia okresów jego zatrudnienia jako pracy w szczególnych warunkach) podlega weryfikacji w postępowaniu odwoławczym przed sądem powszechnym (sądem ubezpieczeń społecznych), prowadzonym w następstwie odwołania ubezpieczonego od decyzji odmownej.

Skoro kwalifikacja określonej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach dla celów emerytalno-rentowych może być dokonywana wyłącznie w postępowaniu przed organem rentowym w sprawie o przyznanie świadczenia z ubezpieczeń społecznych (ewentualnie w postępowaniu sądowym wywołanym wniesieniem odwołania od decyzji organu rentowego), to pracownik wytaczający w tej materii przed sądem pracy powództwo o ustalenie nie wykazuje w ogóle interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c., niezależnie od tego przeciwko komu (pracodawcy, czy organowi rentowemu) skierował pozew. Dodatkowo należy podnieść, iż ewentualny wyrok wydany przeciwko pracodawcy ustalający wykonywanie przez powódkę pracy w szczególnych warunkach, nie miałby powagi rzeczy osądzonej w sprawie przeciwko ZUS o emeryturę (art. 366 k.p.c.)

W świetle powyższego, wskazać należy, iż Sąd Rejonowy niepotrzebnie zajął się (choć w niewielkim zakresie) kwestią charakteru wykonywanych przez powódkę czynności. Okoliczność braku wykazania interesu prawnego w rozumieniu art. 189 k.p.c. uzasadniała oddalenie powództwa, bez badania meritum sprawy.

Mając na uwadze przytoczone wyżej rozważania, za bezprzedmiotowe należy w ocenie Sądu Okręgowego uznać odnośnienie się do pozostałych zarzutów zawartych w apelacji.

Z tych wszystkich względów i na podstawie art. 385 k.p.c. należało orzec o oddaleniu apelacji.

Konsekwencją powyższego było obciążenie powódki kosztami procesu za instancję odwoławczą w oparciu o art. 98 kpc w zw. z § 12 ust.1pkt1 w zw. z § 11 ust.1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu(Dz.U. z 2002 r, Nr 163, poz. 1349).